

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

№ 2 (83) 2014

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.
СЕРІЯ: ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Журнал науково-виробничого та навчального
спрямування
Видавець: Вінницький національний аграрний
університет

Заснований у 1997 році під назвою "Вісник
Вінницького державного сільськогосподарського
інституту". Свідчення про державну реєстрацію
засобів масової інформації КВ №16644-5116ПР
від 30.04.2010р.

Редакційна колегія:

Головний редактор

доктор економічних наук, професор, академік НААН Калетнік Г.М.

Заступник головного редактора

доктор економічних наук, доцент Шпикуляк О.Г.

Члени редакційної колегії:

кандидат економічних наук, доцент Янчук Г.В.
доктор економічних наук, професор Мазур А.Г.
доктор економічних наук, професор, академік НААН Панасюк Б.Я.
доктор економічних наук, професор Гуцаленко Л.В.
доктор економічних наук, професор Буреннікова Н.В.
доктор економічних наук, професор Коляденко С.В.
доктор економічних наук, професор Мороз О.В.
доктор економічних наук, професор Правдюк Н.Л.
доктор економічних наук, професор Прутська О.О.
доктор економічних наук, професор Козловський С.В.
доктор економічних наук, професор, академік НААН Дем'яненко М.Я.
доктор економічних наук, професор Варченко О.М.
доктор економічних наук, професор Мороз О.О.
доктор економічних наук, доцент Бондаренко В.М.
доктор економічних наук, доцент Карачина Н.П.
доктор економічних наук, професор Свиноус І.В.
доктор економічних наук, професор, академік НААН Шпичак О.М.
доктор економічних наук, професор, академік НААН Малік М.Й.
доктор економічних наук, професор, академік НААН Кваша С.М.
доктор економічних наук, член-коресподент НААН Кириленко І.Г.
доктор економічних наук, професор Чернюк Л.Г.
доктор юридичних наук, професор Авдіївський В.І. (Росія)
доктор, професор Данн Дж.В. (США)
доктор економічних наук, професор Горська Є. (Словаччина)
доктор економічних наук, професор Клепацькі Б. (Польща)
доктор економічних наук, професор Масленнікова Н.П. (Росія)
кандидат економічних наук, доцент Ціхановська В.М.
кандидат економічних наук, доцент Мулик Т.О.
кандидат юридичних наук, доцент Мельничук О.Ф.
кандидат економічних наук Шаманська О.І.

Відповідальний секретар редакції – Колесов О.С., кандидат економічних наук, доцент

Технічний секретар – Скакун Л.А.

Редагування, корекція й переклад іноземною мовою – Черниш Л.А.

Комп'ютерна верстка – Бондаренко О.В.

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Збірник наукових праць

Вінницького національного аграрного університету

Випуск 2 (88) 2014

ЗМІСТ

КОЛОНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Калетнік Г.М., Прутська Т.Ю. ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРОВІЗНЕСІ

3

ТЕОРІЯ І ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Пепа Т.В., Чернюк Л.Г. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПАРАДИГМИ
СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА МЕХАНІЗМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

11

Шпикуляк О.Г., Прутська О.О., Мазур Г.Ф. ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ
В ІНСТИТУЦІЙНОМУ МЕХАНІЗМІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ
СИСТЕМ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

23

ІННОВАЦІЙНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Сьомченков О.А., Поліщук О.А. ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТУВАННЯ:
ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

31

ЕКОНОМІКА І ЕФЕКТИВНІСТЬ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Бурляй О.А., Кутковецька Т.О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗИ
САДІВНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

41

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Козловський С.В. СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИДОБУТКУ СЛАНЦЕВОГО
ГАЗУ У СВІТІ. ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ: ЕКОНОМІЧНИЙ ТА
ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

49

Кірсєва Е.А. СТИМУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА БІОГАЗУ ЯК ШЛЯХ ДО
ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

61

ПІДПРИЄМНИЦТВО. РОЗВИТОК ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Мідляр А.К. РЕІНЖИНІРИНГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ У ТОРГОВЕЛЬНИХ
МЕРЕЖАХ

67

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
Поліщук І.І. МОНІТОРИНГ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ ПОСЛУГ

74

СОЦІАЛЬНА СФЕРА СЕЛА. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Бондаренко Л.М. ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

80

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
Вдовенко Л.О. СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНОЇ СФЕРИ ТА ЇХ
ВПЛИВ НА КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ ПІДПРИЄМСТВ З БАНКАМИ

89

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Дерій В.А., Дерій М.В. ОБЛІКОВІ ТА АНАЛІТИЧНІ КОМПОНЕНТИ
НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

95

Правдюк Н.А. ОГЛЯД ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО
ОБЛІКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

103

Разборська О.О., Михальчишина Л.Г. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОПЕРАЦІЙНОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

114

Гуцаленко Л.В., Голотюк Л.С. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОЦІНКИ
ПОБІЧНИХ ПРОДУКТІВ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ, ПРИЗНАЧЕНИХ
ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА

122

ФІНАНСОВІ ІНСТИТУТИ І СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Марценюк-Розарьонова О.В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

129

ДУМКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

Соколюк К.Ю. МАРКЕТИНГ НА РИНКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ
АПК

139

Вострякова В.І. "ЗЕЛЕНА" ЛОГІСТИКА АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК
СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ, ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ
БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

145

Журнал внесено у перелік наукових фахових видань України з економічних наук під назвою
"Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія:
Економічні науки" (постанова ВАК України №1-05/5 від 01.07.2010р.). У 2013р.
zareestrovaniy в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre, Paris,
France). Номер ISSN 2306-4242. Включений до міжнародних наукометричних баз даних:
Російський індекс наукового цитування (РІНЦ) та Index Copernicus (Польща).

Адреса редакції: 21008, Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 46-00-03

Вінницький національний аграрний університет

Сайт журналу: <http://econjournal.vsau.org/>

Електронна адреса: econjournal.vsau@gmail.com

Номер схвалено і рекомендовано до друку рішенням редакційної колегії,
протокол №2 від 2 грудня 2014 року.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про
авторські права. Передрук і переклад статей дозволяється за згодою авторів. Відповідальність за зміст
публікацій і достовірність наведених в них даних та іншої інформації, несуть автори статей.
Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не
покладають на неї ніяких зобов'язань.

детальный анализ экономических, экологических, социальных показателей отчетности по GRI. Сформированы предложения по дальнейшему развитию социальной (нефинансовой) отчетности исходя из интересов предпринимателей и государства.

Ключевые слова: социальный учет, социальный анализ, нефинансовая (социальная) отчетность, социальная модель, экономические, экологические, социальные показатели.

ANNOTATION

REGISTRATION AND ANALYTICAL COMPONENTS of NON-FINANCIAL ACCOUNTING AND THEIR ROLE IN ECONOMIC SYSTEM

Deriy Vasyl, Ph.D., Associate Professor,

Chief of the Department of Audit, Revision and Analysis,

Deriy Maria, Ph.D.,

senior teacher of the Department of Accounting in Production Sphere,

Ternopil National Economic University

The definitions "social accounting", "social analysis", "social reporting" and their importance for business development has been defined. The models of corporate social responsibility and accounting in order to create new models has been compared. In the article the attention is concentrated on Latin American model and global model of corporate social responsibility. Theoretical and practical principles of social accounting and reporting and their goals are allocated; objectives, stages of the emergence of business processes, problems and perspectives for development are highlighted; Advantages for enterprises which have such type of accounting and analysis are identified. The interrelatedness of non-financial reporting with financial statements are considered and the social indicators in the financial statements are investigated. The detailed analysis of the economic, environmental and social indicators of GRI are defined. Proposals for the further development of social (non-financial) reporting based on the interests of entrepreneurs and the state are formed.

Keywords: the social accounting, social analysis, non-financial (social) reporting, social model, economic, environmental and social indicators.

УДК 657(075.8)

ББК 65.052.9(4Укр)2

**ПРАВДЮК Наталія Леонідівна, д.е.н., професор,
завідувач кафедри організації обліку та звітності
Вінницький національний аграрний університет**

ОГЛЯД ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Зазначено, що розробка сучасної теорії бухгалтерського обліку в Україні має відбуватися синхронно до економічної ситуації, як внутрішньої, так і зовнішньої і це вимагає постійного переосмислення її термінів у вимірі облікової науки. Установлено, що у методологічних дослідженнях бухгалтерського обліку виділяють сфери: інформаційних систем; аудиту; фінансового, управлінського та податкового обліку. При цьому облікова методологія досліджень розгалужується на аналітичний, архівний, експериментальний методи досліджень. Здійснено аналіз існуючих наукових підходів до суті бухгалтерських теорій. Визначено основні напрями реформування системи бухгалтерського обліку у світлі філософського підходу до його пізнавальної функції. Встановлено, що на сьогодні в обліку не існує єдиного методу (підходу) побудови бухгалтерських теорій, а теорія і методологія

бухгалтерського обліку реалізується за допомогою формування і здійснення певних концепцій. Необхідність звернення до концепцій бухгалтерського обліку визначається, перш за все, відставанням облікової практики від нових вимог до якості облікової інформації, які диктуються сучасними процесами глобалізації та інтеграції у світовий економічний простір. Висловлено думку, що у методологічних дослідженнях бухгалтерського обліку необхідно виділити сфери, які розмежовуються за сферами досліджень: аналітична, архівна та експериментальна. Зазначено, що нині в економічній теорії спостерігається перехід від трудової теорії до теорії ресурсної вартості як джерела прибутку, і це необхідно розробляти, а також те, що основою їх може бути прийнято позитивні теорії, призначені для розкриття мотивації прийняття управлінських рішень.

Визначено, що оскільки більшість досліджень теорії обліку обмежується вимогами зовнішніх користувачів інформації, це звужує їх сферу і визначити реальні потреби практики як для мезо-, так і макrorівня у рамках традиційних бухгалтерських методів неможливо. Зазначено, що напрямками вдосконалення теорії бухгалтерського обліку слід визнати розвиток послідовних теоретичних і методологічних концепцій міждисциплінарних знань, за допомогою яких можна оцінити вже усталені і нові облікові уявлення і розробити на цій основі теоретичне, нормативно-правове та методичне забезпечення облікового процесу. Окреслено виклики для системи вітчизняного бухгалтерського обліку у глобальному середовищі.

Ключові слова: шляхи розвитку, наукова теорія, концепція, метод, бухгалтерський облік, реформування, міжнародний досвід, філософський підхід, глобальне середовище.

Рис.1. Літ. 23.

Постановка проблеми. Розробка сучасної теорії бухгалтерського обліку в Україні має відбуватися синхронно до економічної ситуації як внутрішньої, так і зовнішньої, що вимагає постійного переосмислення її термінів у вимірі облікової науки. Використання результатів аналізу впливу факторів на становлення теорії облікової системи має сприяти розробці напрямів і змісту роботи щодо зближення облікових систем різних країн, прогнозуванню облікових проблем, пошуку шляхів їх вирішення для нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливий внесок у розвиток теорії обліку в Україні здійснили такі вчені як Ф.Бутинець, С.Голов, В.Жук [5], Г.Кірейцев, М.Кузьмінський, Н.Малюга, С.Легенчук [9, 10], П.Саблук, М.Пушкар, А. Шайкан [20] та ін., які присвятили значну кількість праць та дисертаційні дослідження питанням теорії бухгалтерського обліку.

Системні розробки вітчизняних вчених з проблем відповідності теорії бухгалтерського обліку вимогам практики з'явилися на початку 1990-х рр. минулого століття. Серед напрямків досліджень можна виділити наступні: вплив факторів зовнішнього середовища на формування облікових принципів і методик; аналіз європейських облікових систем і можливостей їх використання у вітчизняній обліковій практиці; вивчення змісту міжнародних стандартів фінансової звітності; аналіз можливих варіантів складання звітності відповідно до МСФЗ тощо [13]. Таким чином усі проблеми впираються у якість економічної інформації, яку формує бухгалтерський облік.

Сучасна економіка інтерпретує інформацію різноаспектно: як сутність поняття інформації, її форми і функції, особливості й економічне значення. У визначенні інформації розглядають, насамперед, такі властивості, як відомості, повідомлення, нові знання. Класичним можна вважати визначення, що інформація – це форма відображення, передача відомостей про об'єкт у просторі й часі, один із найважливіших природних ресурсів і одночасно суспільне надбання, адже розвиток людства – результат освоєння, обробки та використання інформації. Загалом інформація – нематеріальна суть, яка є управлюючим фактором, програмою дії для матеріальних, природних і соціальних систем [3].

Мета статті. Враховуючи незначну розробленість проблеми, метою нашого дослідження є аналіз існуючих підходів до побудови сучасних бухгалтерських теорій та їх інтерпретації на прикладі зарубіжних та вітчизняних досліджень наукових шкіл і визначення причин неефективності облікових теорій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теорія бухгалтерського обліку має здатність адаптуватися до потреб практики. Основне її завдання – надання користувачам обробленої певним чином та систематизованої фінансової інформації.

За дослідженнями Л. Чайковської [19], “теорія і методологія бухгалтерського обліку реалізується за допомогою формування і здійснення певних концепцій. Необхідність звернення до концепцій бухгалтерського обліку визначається, перш за все, відставанням облікової практики від нових вимог до якості облікової інформації, які диктуються сучасними процесами глобалізації та інтеграції країни у світовий економічний простір. Це зумовлює осмислення теорії та методології бухгалтерського обліку з точки зору інституціоналізму. Для того щоб адекватно розглянути процеси трансформації облікового процесу, потрібно відповідним чином розширити рамки існуючої теорії бухгалтерського обліку і знайти відповідний поставленої задачі методологічний інструментарій”. На думку цього ж автора: “перспектива розвитку бухгалтерського обліку полягає у наближенні до принципів, закріплених у Міжнародних стандартах фінансової звітності. Процеси реформування обліку в цьому зв’язку вже призвели до деякої трансформації системи бухгалтерського обліку. У ньому закріпилися якісні інституційні зміни, які в найближчій перспективі можуть зробити помітний вплив на умови і ефективність його подальшого розвитку” [19].

Разом з тим інституційний підхід, що акумулює досить великий обсяг інформації про функціонування різних інститутів та результати перспективних наукових розробок у суміжних з бухгалтерським обліком областях, дає можливість покласти його в основу розроблюваних концептуальних рішень на різних рівнях його розвитку [2; 9].

У методологічних дослідженнях бухгалтерського обліку виділяють сфери: інформаційних систем; аудиту; фінансового, управлінського та податкового обліку. При цьому облікова методологія досліджень розгалужується на аналітичний, архівний, експериментальний методи досліджень.

Як визначено С. Легенчуком [9] “питання відповідності теорії бухгалтерського обліку, як і її верифікації, в англо-американській літературі почали досліджуватись зовсім нещодавно, у 1970 р, що зумовлює недостатню розробленість даного питання”. Автор, з посиланням на проф. Р. Стерлінга, зазначає, що існує дуже багато питань стосовно побудови теорій бухгалтерського обліку, що пов’язано з недостатньою адаптацією теорії у практику. Оскільки наука бухгалтерського обліку загалом розуміється “як системи взаємопов’язаних наукових теорій, необхідним є виявлення можливих шляхів побудови бухгалтерських теорій та аналіз підходів, які використовувались” [там само] на міжнародному та вітчизняному рівнях.

У міжнародній практиці, наприклад, Ентоні Хопвуд у своєму зверненні на щорічній зустрічі Американської Бухгалтерської Асоціації у 2006 р., визнав що “бухгалтерський облік був як корабель-примара, який не мав жодної сутності. Проте цей стан істотно змінився в часі, приймаючи нові форми, методи і функції. Зросла роль бухгалтерського дослідження в частині, щоб зробити його як корисні знання, щоб рухатися вперед, одночасно вдосконалюючи розуміння бухгалтерського обліку і його практики”.

Т. Кун запропонував схему революційного розвитку наукового знання, суть якої полягає в тому, що нова теорія витісняє попередню через кризу, визначаючи єдину наукову парадигму, яка генерує всі дослідження на сучасному етапі. На його думку, “наука встановлює парадигму, яку можна визначити як основу генерації наукових питань. Від теорії відмовляються, коли вона перестає ініціювати проблеми” [17].

За дослідженнями Я.В. Соколова: “по суті, те, що видається нині за теорію бухгалтерського обліку, є або схоластикою типу – предмет і метод; або оглядом нормативних документів, що не відноситься до обліку. Разом з тим, глибинні ідеї, постулати і парадокси, що лежать в основі теорії, не розглядаються зовсім” [16]. Постає питання про

обґрунтованість державного та господарського управління за відсутності облікової інформації, яка відображала б його специфіку. Проблема стосується як методології, так і методики облікових категорій.

Безумовно, позитивні зміни в обліку наявні. Зокрема важливим є тлумачення природи прибутку, розмежування у звітності видів витрат (доходів) і використання методу нарахування. Але нині в економічній теорії спостерігається перехід від трудової теорії до теорії ресурсної вартості як джерела прибутку, тоді як для обліку ці концепції залишаються недостатньо розробленими.

Враховуючи сучасні підходи і тенденції у розвитку теорії управління, бухгалтерський облік можна розглядати як формування систематизованої інформації про об'єкти і складання її основи бухгалтерської (фінансової) інформації. Така підготовка інформації може відрізнятися у залежності від структури економіки країни, її форми і особливостей розвитку. Багато в чому це залежить від особливостей економічного, політичного, соціального, правового, релігійного, культурного розвитку країни, які у сукупності формують теорію і практику бухгалтерського обліку в країні, визначають її завдання і цілі [18].

Національні принципи, що регулюють ведення обліку, суттєво відрізняються. Але можна виділити групи країн, що дотримуються однотипних підходів до побудови системи обліку, причому не існує двох держав, де правила обліку були б абсолютно тотожні. Однією з найпоширеніших є трьохмодельна класифікація облікових систем. Вона включає: Британську, американську модель (Великобританія, США, Нідерланди, Канада, Австралія та ін.), Континентальну модель (Німеччина, Австрія, Франція, Швейцарія, Італія та ін.), Південноамериканську модель (Бразилія, Аргентина, Болівія та ін.).

З 1960-х років появилось кілька чинників, які суттєво вплинули на стан обліку в частині теоретичних досліджень. Вони включали у себе розробку програми в обліку бухгалтерського обліку, де були об'єднані кількісні методи дослідження, неокласична економічна і фінансова теорія і використання нових технологій обробки інформації (особливо при використанні комп'ютерів).

Серед факторів, що впливають на побудову національної системи бухгалтерського обліку, на думку автора С.Н. Поленової [13] можна виділити три сукупності взаємопов'язаних і взаємообумовлених груп, заснованих на: зовнішніх кордонах економічної системи країни; національних та культурних традиціях країни; внутрішніх кордонах економічної системи країни.

На розвиток сучасної теорії бухгалтерського обліку істотний вплив виявила філософська наука. Ученими запропонована наступна класифікація облікових теорій (рис. 1).

Більш детальний поділ та класифікація – у дослідженнях автора С.Ф. Легенчука [10].

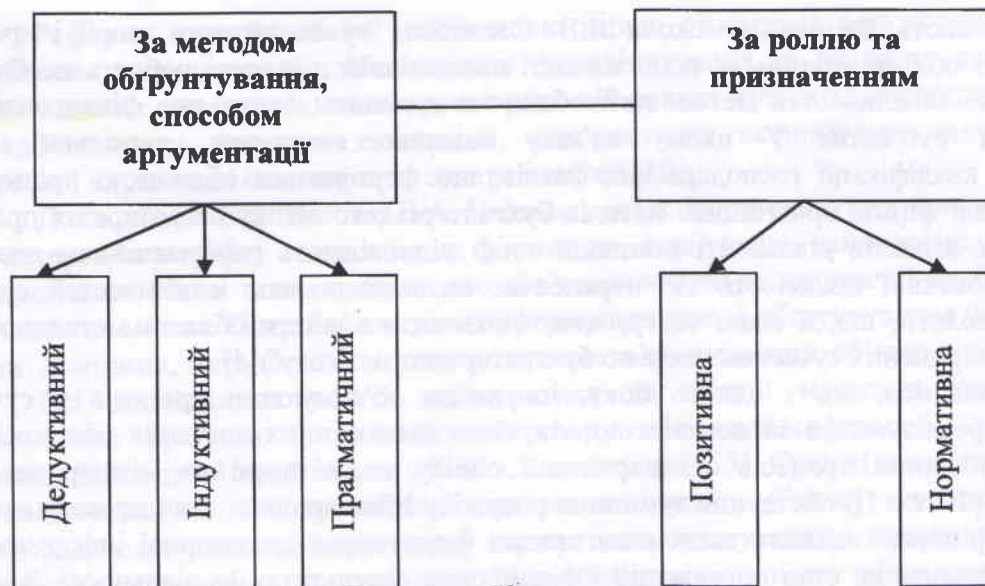
Дедуктивний спосіб припускає первісне встановлення теоретичних постулатів, принципів і подальшу розробку практичних методик на їхній основі. Індуктивний (емпіричний) підхід припускає запис спостережень про застосовування на практиці методів обліку й надалі їхній аналіз і класифікацію. Прагматичний спосіб розглядає як основний доказ адекватності облікової теорії її широке застосування й безсумнівну практичну корисність.

Позитивні теорії призначені для розкриття мотивації прийняття управлінських рішень, вибору тієї або іншої облікової методики. Нормативні теорії допомагають обрати кращий спосіб обліку й поширити його в якості найбільш ефективного.

Для нашого дослідження актуальною є проблема розвитку теорії позитивної облікової науки, оскільки вона передбачає вибір з множини, а Україна саме зараз нарощує власну облікову науку, адаптуючи міжнародний досвід.

Дослідження Kabir Md Humayun [22] розглядає розвиток позитивної теорії обліку (ПТО) з точки зору трьох стандартних підходів науки: Popper (1959), Kuhn (1996), і Lakatos (1970). Зокрема зазначено, що Болл і Браун (1968) популяризували позитивну теорію дослідження у сфері бухгалтерського обліку, припускаючи, що ПТО включає у себе ринкову складову досліджень руху капіталу, так і дослідження у виборі бухгалтерського обліку.

Рис. 1. Філософські підходи до визначення теорій бухгалтерського обліку
 Джерело: [9,10,18,19, 21]

ПТО була найвпливовішою теорією обліку науково-дослідних програм протягом останніх чотирьох десятиліть. Це породило багато емпіричних досліджень з асоціації між бухгалтерським обліком та іншими фінансовими складовими економіки. Треба зазначити, що нормативні теоретики бухгалтерського обліку зайняті розробкою облікових принципів, питаннями визнання та оцінки у бухгалтерському обліку. Тому ПТО вивчають корисність облікової інформації для фондового ринку, типи основних оцінок тощо.

У роботі А.Д. Черкая намічені шляхи вирішення однієї з нагальних проблем обліку – розробки єдиної теорії класичного бухгалтерського та сучасного фінансового обліку. При цьому отримані перші результати цієї теорії – обґрунтування можливості ведення обліку за МСФЗ з використанням класичних рахунків з перемінним сальдо і розробка єдиного плану рахунків для паралельного обліку по МСФО і РСБУ – демонструють перспективи її застосування для уніфікації різних систем обліку [17].

Що стосується досвіду Росії, то Уряд планує до 2018 р. повністю перейти на МСФЗ і також є актуальною розробка єдиної теорії класичного бухгалтерського та сучасного фінансового обліку, що полегшує перехід від обліку за російськими стандартами до обліку за МСФЗ. Для вирішення цих питань А. Д. Черкай запропонував теорію двох рядів чотирьох рахунків і на її базі розробив єдиний план (єдиний перелік, набір) рахунків МСФЗ та РСБУ, вивів нові балансові рівняння роздільного обліку матеріальних і юридичних активів і зобов'язань, побудував лінгвістичну математичну модель з універсальним фінансовим бухгалтерським семантичним кодом [17].

Для України нині, на думку А.В. Шайкана [20], “у суспільстві образ науки про бухгалтерський облік мало чим відрізняється від образу “чорної магії”, а тому ні серед учених, ні серед практиків інших спеціальностей він не визначається як цінність. Більше того, навіть серед економістів, бухгалтерський облік не вивчається як один з найважливіших елементів таких наук, поряд з політичною економією, макроекономікою, економікою народного господарства, менеджментом, підприємництвом та іншими”.

Зважаючи на існуючі виклики та загрози, що міжнародна практика бухгалтерського обліку базується на принципах подібності, постійно знаходиться у пошуку спільних дотичних, зокрема, “в більшості розвинених країн світу все чіткіше виділяється той факт, що відмінності в національних системах бухгалтерського обліку стають гальмом на шляху розвитку економічної кооперації між ними, звужують можливості інтеграції їх економіки. У даному зв'язку все помітніше стають їхні зусилля про можливості зблизити національні облікові системи, знівелювати різницю між ними” [20].

Як зазначають дослідники школи Я.В. Соколова, "сучасний стан теорії і практики бухгалтерського обліку, ступінь їх відповідності економічній дійсності роблять необхідною оцінку поточних можливостей методології обліку за поданням даних про фінансовий стан господарюючих суб'єктів. У цьому зв'язку важливо визначити, наскільки методи бухгалтерської кваліфікації господарських фактів, що формуються обліковою процедурою фінансової моделі фірми, орієнтацією методів бухгалтерського обліку на розкриття правових чи економічних аспектів діяльності компаній тощо відповідають інформаційним потребам учасників економічної діяльності. Це передбачає визначення меж можливостей сучасної облікової методології, що, в свою чергу, може дозволити виявити область методологічних завдань, ще не вирішених сучасною теорією бухгалтерського обліку" [4].

Слід зазначити, що з одного боку, існування об'єднуючих процесів у сучасній економіці, які реалізуються за допомогою стирання економічних кордонів між країнами, визначило виникнення процесів стандартизації обліку та звітності на міжнародному та національному рівнях. Ці обставини зумовили розробку Міжнародних стандартів фінансової звітності, які прийнято вважати зведенням правил формування достовірної інформації про майновий та фінансовий стан організацій і фінансових результатах їх діяльності. З іншого боку, наявність національних економік і національних облікових систем є об'єктивною дійсністю, яку необхідно враховувати, оскільки не всі країни можуть відразу відмовитися від своїх національних традицій на користь процесів гармонізації облікових систем [4].

Різноманіття форм глобальної моделі – форм існування парадигми диграфічної бухгалтерії – і породжує проблему її розпізнавання або подібності у реально існуючих системах бухгалтерського обліку, національних і професійних. Саме ці загальні для різних систем обліку властивості і повинні бути, очевидно, покладені в основу одноманітної сприйнятливої та визнаної на міжнародному рівні системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності, створення якої і є метою процесу гармонізації [2].

Уданий час напрямками вдосконалення бухгалтерського обліку слід визнати розвиток послідовних теоретичних і методологічних концепцій, за допомогою яких можна оцінити вже усталені і нові облікові уявлення і розробити на цій основі теоретичне, нормативно-правове та методичне забезпечення облікового процесу.

Найважливішою характеристикою сучасної стадії розвитку бухгалтерського обліку є зростання тенденції до єдності наукового знання, яка знаходить своє втілення у розгортанні міждисциплінарних напрямків дослідження, у використанні ідей і методів одних наук в інших, переході від дисциплінарних методів дослідження до проблемно-орієнтованих.

Для того щоб адекватно розглянути процеси трансформації облікового процесу, потрібно відповідним чином розширити рамки існуючої теорії бухгалтерського обліку і знайти відповідний поставлений задачі методологічний інструментарій. Такий інструментарій вже існує у вигляді сучасної інституційної теорії [13].

Як зазначає Е.Л. Белова [2], у пошуках причин кризи сучасної науки встановлено, що більшість відомих з них носить об'єктивний характер і поширюється на науку в цілому, а в умовах відсутності можливості проводити фундаментальні великомасштабні дослідження на базі науково-дослідних інститутів наука намагається розвиватися за допомогою ініціативних досліджень, результати яких відображаються в кандидатських і докторських дисертаціях. У сукупності всі дослідження являють собою різноманітну картину думок окремих авторів, яка не дозволяє знайти відповіді на життєво важливі питання подальшого розвитку бухгалтерського обліку в умовах тиску глобальної економіки".

Саме тому "вузькопрофесійне фрагментарне знання не дає можливості діагностувати проблеми теорії бухгалтерського обліку. Більшість досліджень у професійній сфері потребують зовнішніх користувачів інформації використовує як аксіоми, тоді як визначити реальні потреби у рамках традиційних бухгалтерських методів неможливо. Тому виникає необхідність відійти від такого підходу і представити системну діагностику негативних характеристик вітчизняного бухгалтерського обліку відповідно з загрозами глобальних процесів. Тому в сучасних умовах для адекватного діагностування навіть вузькопрофесійних проблем соціально-економічної системи слід виходити з синтезованого знання" [2].

Реформа в галузі обліку найбільшою мірою стосується регулювання – способів та механізмів впорядкування; забезпечення функціонування та розвитку явищ і процесів у межах заданих параметрів; цілеспрямованих дій різних суб'єктів господарської діяльності, що забезпечують розвиток економіки, використання економічних законів, узгодження інтересів і вирішення економічних суперечностей [16].

Дослідники Е.Л. Белова, Л.А. Чайковська [2; 19] пропонують при дослідженні теорії бухгалтерського обліку спиратися на філософію, соціологію, психологію, економіку, право та управління. Ними також вказано, що ці методологічні та методичні проблеми однозначно вирішити не можна. Потрібні не туманні формулювання, а обґрунтування базисних категорій науки: доктрини, методології, методики, предмета дослідження, об'єкта дослідження.

Всі дослідження мають ґрунтуватися на єдиній методиці системного аналізу економічних проблем і особливостей збору облікової інформації для цього. Деякі дослідження з даної проблеми є у Н.В. Семенишеної [15]. Суть підходу полягає у тому, що розглядаються всі основні підсистеми економічного об'єкта: менеджмент, фінанси і фінансове планування, маркетинг, стратегічне планування, впровадження інновацій, мотивація, технологія і організація. Передбачається, що всі ці підсистеми утворюють несутеречливу цілісність, якою і володіють реальні спостережувані економічні системи.

На думку вчених Лабораторії міждисциплінарних досліджень [11], привабливість міждисциплінарного підходу в тому, що:

- він дозволяє описувати і дійсність такою, яка вона є ("as is"), не втягуючись в довгі дискусії про "сутності" і "явища";

- він може використовуватися для обговорення стану будь-яких галузей, підприємств, або окремих дисциплін (наприклад, консалтингу або бухгалтерського обліку), будучи відкритим для дослідників різних сфер діяльності;

- він не нав'язує загальних рішень, оскільки в кожному економічному об'єкті (підприємстві) існує своя унікальна ситуація, так що провінційні дослідження не менше цікаві, ніж централізовані.

Відкритість міждисциплінарного підходу дозволяє помічати і фіксувати ті явища, які в іншому випадку ігноруються традиційною загальною економічною теорією, тому що "у неї немає для цього відповідних термінів" [19; 11].

У сучасній глобальній економіці головне завдання обліку – багатоаспектне вимір та інтерпретація результатів діяльності суб'єктів господарювання і оцінка вартості його економічних ресурсів. Це надзвичайно складне завдання може бути реалізоване тільки шляхом реформування та подальшою еволюцією облікових процедур у напрямі узгодження змін економічного середовища.

Як спеціальна область наукових знань – сфера бухгалтерського обліку знаходиться на стадії накопичення емпіричних даних, створення нових теоретичних положень і методологічних підходів. Однак базова чисельність різних економічних ресурсів і процесів реальної економіки різко зростає, а на них традиційна бухгалтерська методологія не має ефективних відповідей, що є однією з проблем розвитку бухгалтерського обліку в умовах сучасної економіки. Тому сучасний етап розвитку концептуальної основи бухгалтерського обліку характеризується інтенсивними законодавчими розробками теоретичних положень [21, с.147].

Спосіб поліпшення бухгалтерського обліку на основі його цілісності, системності та ефективності – це збереження його концептуальних основ у рамках чинного правового поля. Для подальшого розвитку бухгалтерського обліку необхідні [6] уточнення і дотримання, в умовах активного розвитку різних облікових систем, концептуальних основ методологічної бази бухгалтерського обліку та гармонізація на основі міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням вітчизняних потреб і можливостей методики обліку підприємницької та непідприємницької діяльності (підприємств, фінансових установ, органів державного сектора).

Таким чином, загальноприйняті у бухгалтерському обліку постулати можуть змінюватися. Однак такі зміни мають бути науково обґрунтовані і враховувати специфіку розвитку національної економіки.

З цього випливає необхідність у критичному аналізі наявних методологічних засобів бухгалтерського обліку та компонентів його методу з позиції їх відповідності вимогам ринкової економіки і можливостей для подальшої зміни.

Висновки. На сьогодні в обліку не існує єдиного методу (підходу) побудови бухгалтерських теорій, а теорія і методологія бухгалтерського обліку реалізується за допомогою формування і здійснення певних концепцій. Необхідність звернення до концепцій бухгалтерського обліку визначається, перш за все, відставанням облікової практики від нових вимог до якості облікової інформації, які диктуються сучасними процесами глобалізації та інтеграції у світовий економічний простір.

У методологічних дослідженнях бухгалтерського обліку необхідно виділити сфери, що розмежовуються за сферами досліджень: аналітична, архівна та експериментальна.

Нині в економічній теорії спостерігається перехід від трудової теорії до теорії ресурсної вартості як джерела прибутку і тому необхідно розробляти ці концепції обліку. Основою їх може бути прийнято позитивні теорії, призначені для розкриття мотивації прийнятих управлінських рішень.

Оскільки більшість досліджень теорії обліку обмежується вимогами зовнішніх користувачів інформації, це звужує їх сферу і визначити реальні потреби практики як на мезо-, так і макрорівня в рамках традиційних бухгалтерських методів неможливо. Тому напрямками вдосконалення теорії бухгалтерського обліку слід визнати розвиток послідовних теоретичних і методологічних концепцій міждисциплінарних знань, за допомогою яких можна оцінити вже усталені і нові облікові уявлення і розробити на цій основі теоретично-нормативно-правове та методичне забезпечення облікового процесу.

Список використаних джерел

1. Безверхий К.В. Принципы бухгалтерского учета и их влияние на учетную информацию: украинский и международный опыт, Международные бухгалтерский учет, 2013. - №6. - с.4-12.
2. Белова Е.Л. Кризис теории бухгалтерского учета и пути решения Современный бухучет, 2009. - № 10 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.buliver.ru/content/view/83/44/> - назва з сайту.
3. Взаимосвязь бухгалтерского учета с другими научными дисциплинами [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://home-money.org/buh_25.php. - назва з сайту.
4. Економічна бібліотека 10 [Електронний ресурс]. - Режим доступа: <http://economy-lib.com/paradigmy-buhgalterskogo-ucheta-i-razvitie-ego-teorii> # ixzz36Q2txaYk - назва з сайту.
5. Жук В.М. Наукове означення інституціональної теорії бухгалтерського обліку (на засадах ідеї сталого розвитку) / В.М. Жук // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. - Кам'янець-Подільський: ПДАТУ. - 2009. - Вип. 17, том 2. - С.139-146.
6. Жумабаев Д.А. Проблемы и перспективы развития бухгалтерского учета современных экономических условиях [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://global.org/ru/lecture/view/1397> - назва з сайту.
7. Кольвах О.И. Ситуационно-матричная бухгалтерия как одно из средств развития теории учета в условиях современных программно-информационных технологий [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.auditfin.com/fin/2000/3/rsitmatr/rsitmatr.asp> - назва з сайту.
8. Кун Томас. Структура научных революций. — К.: Port-Royal, 2001. — С. 91-100.
9. Легенчук С.Ф. Підходи до побудови наукових теорій бухгалтерського обліку

ВІСНИК ЖДТУ № 1 (55)/

10. Легенчук С.Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки: Монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. - 652 с.
11. Междисциплинарные исследования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lab.obninsk.ru/interdiscipline.php> - назва з сайту.
12. Панков Д. Логика научного познания и теория банковского бухгалтерского учета / Дмитрий Панков, Людмила Стефанович // Банкаускі веснік, 2009. -КАСТРЫЧНІК. - С. 30.
13. Поленова С. Н. Предпосылки международной стандартизации бухгалтерского учета и отчетности "Международный бухгалтерский учет", 2008, - N 6. – с.22-36.
14. Поппер К. Логика и рост научного знания. Избранные работы. Пер. с английского, составление, общая редакция и вступительная статья, доктора философских наук, В.Н. Садовского. / Карл Поппер. - М.: "Прогресс", 1983. - 605 с.
15. Семенишена Н.В. Зростання ролі обліку як об'єднуючої ланки міждисциплінарності економічних наук //Формування інформаційного потенціалу бухгалтерського обліку, контроль, аналіз та аудит в умовах глобальних економічних змін: [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://sophus.at.ua/Zb_KM_04_2013.pdf#page=29 – назва з сайту.
16. Соколов Я.В. Международные стандарты бухгалтерского учета и мы //Проблемы учета и анализа: Сб. статей, посвященных 100-летию со дня рождения П.И.Савичева /Под ред. А.Д.Ларионова. – СПб.: Из-во СПбГУЭФ, 2001. – 253 с.
17. Теория двух рядов 4-х счетов бухгалтерского и финансового учета - Единый План счетов учета по МСФО и РСБУ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://institutiones.com/theories/2332-teoriya-dvux-ryadov-schetov-buxgalterskogo-ucheta.html> - назва з сайту.
18. Умаров Х.С. Основные модели учета и отчетности в мире [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.cfin.ru/ias/models_of_accounting.shtml
19. Чайковская Л. Современные концепции бухгалтерского учета :теория и методология [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/sovremennye-kontseptsii-bukhgalterskogo-ucheta-teoriya-i-metodologiya> - назва з сайту.
20. Шайкан А.В. Бухгалтерський облік у прийнятті управлінських стратегічних рішень: [монографія] / А.В. Шайкан. – К.: КНЕУ, 2009. – 303 с.
21. Яремко И. Адаптация учетной системы к условиям современной экономики / И. Яремко // Финансы Украины. - 2006. - №8. - С. 146-152
22. Kabir, Md Humayun, Positive Accounting Theory and Science (April 8, 2011). Journal of CENTRUM Cathedra, Vol. 3, Issue 2, pp. 136-149, 2010. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1806038>
23. Harin, Alexander Accounting theory. Vol. 2. Development and applications of accounting theory (Selected chapters), 2003 <http://hdl.handle.net/10419/62599>

Список джерел в транслітерації/References

1. Bezverkhii K.V. Printsipy bukhgalterskoho ucheta i ikh vliianie na uchetno-otchetnuuu informatsiiu: ukrainskii i mezhdunarodnyi opyt, Mezhdunarodnyi bukhgalterskyi uchet, 2013. - №6. – s.4-12.
2. Belova E.L. Krizis teorii bukhgalterskoho ucheta i puti resheniia // Sovremennyyi bukhuchet, 2009. - № 10 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.buliver.ru/content/view/83/44/>" nazva z сайту.
3. Vzaimosviaz bukhgalterskoho ucheta s druhimi nauchnymi distsiplinami [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://home-money.org/buh_25.php. - nazva z сайту.
4. Ekonomichna biblioteka 10 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://economy-lib.com/paradigmy-buhgalterskogo-ucheta-i-razvitie-ego-teorii> # ixzz36Q2txaYx - nazva z сайту.

5. Zhuk V.M. Naukove oznachennia instytutsionalnoi teorii bukhgalterskoho obliku (zakladakh idei staloho rozvytku) / V.M. Zhuk // Zbirnyk naukovykh prats Podilskoho derzhavnogo aharno-tekhnichnoho universytetu. – Kamianets-Podilskyi: PDATU. – 2009. – Vyp. 17, tom 2. – S.139-146.
6. Zhumabaiev D.A. Problemy i perspektivy rozvittia bukhgalterskoho ucheta v sovremennykh ekonomicheskikh usloviakh [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: group-global.org/ru/lecture/view/1397 - nazva z сайту.
7. Kolvakh O.Y. Situatsionno-matrichnaia bukhgalteriia kak odno iz sredstv razvittia teorii ucheta v usloviakh sovremennykh prohrammno-informatsionnykh tekhnolohii [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.auditfin.com/fin/2000/3/rsitmatr/rsitmatr.asp> - nazva z сайту.
8. Kun Tomas. Struktura naukovykh revoliutsii. — K.: Port-Royal, 2001. — S. 91-105.
9. Lehenchuk S.F. Pidkhody do pobudovy naukovykh teorii bukhgalterskoho obliku VISNYK ZhDTU № 1 (55)/
10. Lehenchuk S.F. Teoriia i metodolohiia bukhgalterskoho obliku v umovakh postindustrialnoi ekonomiky: Monohrafiia. Zhytomyr: ZhDTU, 2010. - 652 s.
11. Mezhdistsiplinarnye issledovaniia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://lab.obninsk.ru/interdiscipline.php> - nazva z сайту.
12. Pankov D. Lohika nauchnoho poznaniia i teoriia bankovskoho bukhgalterskoho ucheta / Dmytrii Pank Liudmila Stefanovich // Bankauski vesnik, 2009. -KASTRYChNIK. - S. 30.
13. Polenova S. N. Predposylki mezhdunarodnoi standartizatii bukhgalterskoho ucheta i otchetnosti "Mezhdunarodnyi bukhgalterskii ucheta", 2008, - N 6. – s.22-36.
14. Popper K. Lohika i rost nauchnoho znaniia. Izbrannyye raboty. Per. s anhliiskoho, sostavlenie, obshchaia redaktsiia i vstupitelnaia statia, doktora filosofskikh nauk, V.N. Sadovskoho. / Karl Popper. - M.: "Prohress", 1983. - 605 s.
15. Semenishena N.V. Zrostantnia roli obliku yak obiednuiuchoi lanky mizhdystsypynarnosti ekonomichnykh nauk //Formuvannia informatsiinoho potentsialu bukhgalterskoho obliku, kontrol, analiz ta audyt v umovakh hlobalnykh ekonomichnykh zmien [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://sophus.at.ua/Zb_KM_04_2013.pdf#page=29 – nazva z сайту.
16. Sokolov Ya.V. Mezhdunarodnyie standarty bukhgalterskoho ucheta i my //Problemy ucheta i anaiyza: Sb. statei, posviashchennykh 100-letiiu so dnia rozhdeniia P.Y.Savicheva /Pod red. A.D.Larionova. – SPB.: Yz-vo SPbHUEF, 2001. – 253 s.
17. Teoriia dvukh riadov 4-kh schetov bukhgalterskoho i finansovoho ucheta - Yedynnyi Plan schetov ucheta po MSFO y RSBUE [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://institutiones.com/theories/2332-teoriya-dvux-ryadov-schetov-buxgalterskogo-ucheta.html> - nazva z сайту.
18. Umarov Kh.S. Osnovnyie modeli ucheta i otchetnosti v mire [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.cfin.ru/ias/models_of_accounting.shtml
19. Chaikovskaia L. Sovremennyye kontseptsii bukhgalterskoho ucheta :teoriia i metodolohiia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dissercat.com/content/sovremennye-kontseptsii-bukhgalterskogo-ucheta-teoriya-i-metodologiya> - nazva z сайту.
20. Shaikan A.V. Bukhgalterskyi oblik u pryiniatti upravlinskykh stratehichnykh rishe [monohrafiia] / A.V. Shaikan. – K.: KNEU, 2009. – 303 s.
21. Yaremko Y. Adaptatsiia uchetnoi systemy k usloviiam sovremennoi ekonomiki / Y. Yaremko // Finansy Ukrainy. - 2006. - №8. - S. 146-152
22. Kabir, Md Humayun, Positive Accounting Theory and Science (April 8, 2011). Journal of CENTRUM Cathedra, Vol. 3, Issue 2, pp. 136-149, 2010. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1806038>
23. Harin, Alexander Accounting theory. Vol. 2. Development and applications of accounting theory (Selected chapters), 2003 <http://hdl.handle.net/10419/62599>

АННОТАЦИЯ **ОБЗОР НАПРАВЛЕНИЙ РАЗВИТИЯ ТЕОРИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В** **КОНТЕКСТЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА**

Правдюк Наталия Леонидовна,
доктор экономических наук, профессор,
заведующая кафедрой организации учета и отчетности
Винницкий национальный аграрный университет

Указано, что разработка современной теории бухгалтерского учета в Украине должна происходить синхронно с экономической ситуацией как внутренней, так и внешней, что требует постоянного переосмысления ее сроков в измерении учетной науки. Установлено, что в методологических исследованиях бухгалтерского учета выделяют сферы: информационных систем; аудита; финансового, управленческого и налогового учета. При этом учетная методология исследований разветвляется на аналитический, архивный, экспериментальный методы исследований. Осуществлен анализ существующих научных подходов к сущности бухгалтерских теорий. Определены основные направления реформирования системы бухгалтерского учета в свете философского подхода к его познавательной функции. Установлено, что на сегодня в учете не существует единого метода (подхода) построения бухгалтерских теорий, а теория и методология бухгалтерского учета реализуется посредством формирования и осуществления определенных концепций. Необходимость обращения к концепциям бухгалтерского учета определяется, прежде всего, отставанием учетной практики от новых требований к качеству учетной информации, диктуемых современными процессами глобализации и интеграции в мировое экономическое пространство.

Высказано мнение, что в методологических исследованиях бухгалтерского учета необходимо выделить сферы, разграничивающиеся по сферам исследований: аналитическая, архивная и экспериментальная. Отмечено, что в настоящее время в экономической теории наблюдается переход от трудовой теории к теории ресурсной стоимости как источника прибыли и необходимо разрабатывать эти концепции учета, а также то, что за их основание могут быть приняты положительные теории, предназначенные для раскрытия мотивации принятия управленческих решений. Определено, что поскольку большинство исследований теории учета ограничивается требованиями внешних пользователей информации, а это сужает их сферу и определить реальные потребности практики как для мезо- так и макроуровня в рамках традиционных бухгалтерских методов невозможно. Указано, что направлениями совершенствования теории бухгалтерского учета следует признать развитие последовательных теоретических и методологических концепций междисциплинарных знаний с помощью которых можно оценить уже устоявшиеся и новые учетные представления и разработать на этой основе теоретическое, нормативно-правовое и методическое обеспечение учетного процесса. Определены вызовы для системы отечественного бухгалтерского учета в глобальной среде.

Ключевые слова: пути развития, научная теория, концепция, метод, бухгалтерский учет, реформирование, международный опыт, философский подход, глобальная среда.

ANNOTATION **REVIEW OF WAYS OF ACCOUNTING THEORY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF** **INTERNATIONAL EXPERIENCE**

Pravdiuk Natalia, Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Accounting and Reporting
Vinnitsia National Agrarian University

It is noted that the development of the modern theory of accounting in Ukraine should be synchronized to the economic situation, both internal and external, that requires constant rethinking of its terms in the frame of accounting science. It was established that in methodological studies accounting separates such areas: information systems; auditing; financial, managerial and tax

accounting. Thus accounting research methodology is divided into analytical, archival, experimental research methods. The analysis of existing scientific approaches to the essence of accounting theories is carried out. The main directions of reforming the accounting system in the light of its philosophical approach to cognitive function are determined. It was established that currently there is no single accounting method (approach) to form the accounting theory and the theory and methodology of accounting is realized through the formation and implementation of certain concepts. The need to appeal to the concepts of accounting is determined by the lag between accounting practices and new requirements to the quality of accounting information dictated by contemporary processes of globalization and integration into the global economy.

It is suggested that methodological studies of accounting must identify the areas that are separated by areas of research such as analytical, archival and experimental. It is noted that in the current economic theory there is a shift from the labor theory to the theory of resource value as a source of income and need to carry out these concepts of accounting, and that positive theory designed to uncover the motivation of decision-making can be taken as its basis. It was determined that since most studies of the theory of accounting is limited to the requirements of external users of information, it narrows their scope and determines the real needs of the practice of both meso- and macro levels within traditional accounting methods.

It is noted that the directions of improvement of accounting theory should recognize the sequential development of theoretical and methodological concepts of interdisciplinary knowledge with which it is possible to evaluate the already well-established and new accounting presentation and develop the idea of the basis of theoretical, regulatory and methodological support of the accounting process. Challenges for the system of national accounting in a global environment are outlined.

Keywords: ways of development, scientific theory, concepts, methods, accounting, reform, international experience, philosophical approach, global environment.

УДК 657. 6 (045)

ББК 65.053я1

РАЗБОРСЬКА Олена Олександрівна, к.е.н., доцент
кафедра фінансового контролю і аналізу
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
МИХАЛЬЧИШИНА Лариса Гаврилівна, к.е.н., доцент
кафедра аудиту та державного контролю
Вінницький національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОПЕРАЦІЙНОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

У статті розглянуто особливості і переваги операційного аудиту та основні причини щодо обмеження його застосування. Оцінено, як незадовільний, рівень систематизації та узагальнюючих досліджень з організації і методики проведення операційного аудиту в Україні, що пов'язано із відсутністю одностайної думки сучасних вчених відносно предмету та об'єкту операційного аудиту та критеріїв оцінки ефективності їх функціонування, а також єдиної концептуальної основи визначення ефективності інформації для внутрішніх та зовнішніх користувачів.